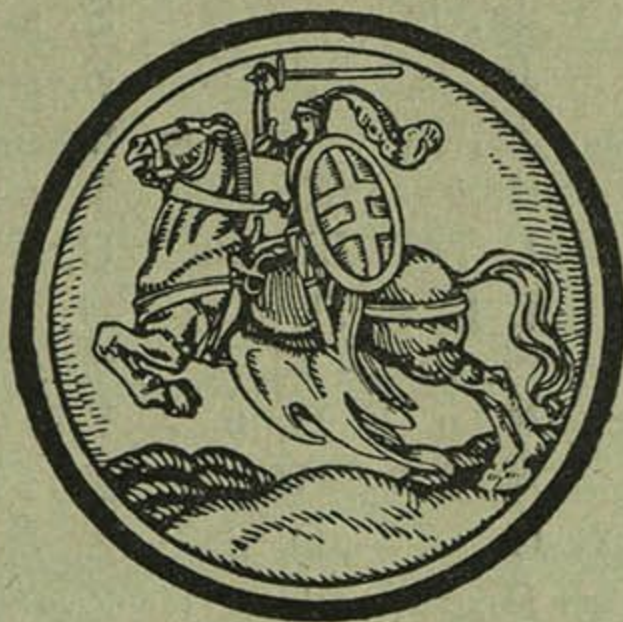

Шлях Моладзі

...„Падымайся з нізін, сакаліна сям'я,
Над крыжамі бацькоў, над нягодамі!
Занімай, Беларусь маладая мая,
Свой пачэсны пасад між народамі.“

ЯНКА КУПАЛА.

ВІЛЬНЯ, 1935 г.

Беларуская Друкарня ім. Францішка Скарыны — Вільня, Завальная вул. № 1

З Ь М Е С Т № 6:

1. * * * — М. Машара; 2. * * * — А. Бярозка;
3. * * * — Ул. Берняковіч; 4. Да гісторыі беларускага
палітычнага вызвалення — Ад. Станкевіч; 5. Si zmia-
niłasia što? — J. N.; 6. „My vyjdziam ščylnymi radami“... —
Albert Strybuć; 7. Baraniema pryrodu.—M. Kačalenka;
8. Pamior Maršałak Jazep Piłsudski; 9. Уладзімер Жылка —
Я. Н.; 10. Справа беларускае школы ў Літве; 11. Беларускія
выступленьні праз радыё; 12. Хроніка; 13. Usiačyna; 18. Па-
штовая скрынка.

Грамадзяне! Выдаваньне часапісу патрэбуе многа пра-
цы і грошаў. Хто выпісвае часапіс і пасля ня плаціць за
яго падпіскі, той падкопвае выдавецтва. Хто хоча чэ-
сна карыстацца чужой працай і хто хоча, каб „Шлях Мо-
ладзі“ выходзіў акуратна і разьвіваўся, павінен акуратна
аплачваць належную за яго падпіску. Аб гэтым прыпамі-
наем усім тым, што дагэтуль яе йшчэ не аплацілі

Б І Е Ъ А R U S K A J A А В Е С Е Д А.

Беларуская абэцэда.

A, a — А, а.	J, j — Ё, ё.	R, r — Р, р.
B, b — Б, б.	Ja, ja — Я, я.	S, s — С, с
C, c — Ц, ц.	Je, je — Е, е.	Ś, ś — СЬ, сь.
Ć, ć — ЦЬ, ць.	Ju, ju — Ю, ю.	Š, š — Ш, ш
Č, č — Ч, ч.	K, k — К, к	T, t — Т, т.
D, d, — Д, д.	L, l — ЛЬ, ль.	U, u — У у.
E, e — Э, э.	Ł, ł, — Л, л.	Ū, ū — Ў, ў.
F, f — Ф, ф.	M, m — М, м.	V, v — В, в.
G, g — Г, г.	N, n — Н, н.	Y, y — Ы, ы.
H, h — Г, г.	Ń, ń — НЬ, нь.	Z, z — З, з.
Ch, ch — Х, х.	O, o — О, о.	Ž, ž — Ж, ж.
I, i — І, і.	P, p — П, п.	Ż, ż — ЗЬ, зь.

„Шлях Моладзі“

МЕСЯЧНЫ ЧАСАПІС БЕЛАРУСКОЙ МОЛАДЗІ.

Цана асобнага нумару 30 гр.

Падпіска на 3 месяцы 50 гр., на паўгода—1 зл., на год—2 зл.

Заграніцу — ўдвая даражэй.

Цана абвестак паводле ўмовы.

Адрас Рэдакцыі: Вільня (Wilno), Завальная № 1—2

Рэдакцыя адчынена ад гадз. 9 да 3-й папаўдні.

Шлях Моладзі

МЕСЯЧНЫ ЧАСАПІС БЕЛАРУСКАЙ МОЛАДЗІ.

Год VII.

Вільня, Травень 1935 г.

№ 6 (79).

* * *

Я сёння вясёлы і рады,
Я сёння ізноў малады;
Убачыў у гаю ля саду
Расточкі зялёнай травы.

І бачыў, як плавілісь нівы,
У золаце сонечных кос.
І вецяроцак тужлівы,

Так ціха шчасьлівы,
Вясняным прылівам
Ў душу маю радасьць прынёс.
І ў сэрцы стамлённа-сьцюдзё-
Ізноў закрынічыла кроў [ным
І ў нуднай мярноце будзённай
Я чую жывым сябе зноў.

М. Машара

* * *

Ціхутка траўнёвая ноч падышла
І з зораў у вышах вянкi запляла.
Ў кустох запяў салавейка —

І сьціхла лісьцё ў задумёных лясох,
Заслухаўся зьдзіўлены месяца рог,
Заслухалась ноч-чарадзежка.

А посьле — то ціхла, то крэпла ізноў
І вольна лілося па долах палёў;
Бор-волат ёй рэхам дзесь ўторыў,

А поле маўчала ў задуме: бо плыў
Кліч песьні магутнай і мроі будзіў,
Бо слухала неба і зоры!

А. Бярозка.

НЕ ПАМРЭ!

Не памрэ імкненьне духа,
Як бяссьільнае дзіця,
Хоць і вые завяруха,
Хоць і крышыць моц жыцьця!
Не загіне чыста праўда,
Як быліначка травы,
Хоць усюды хвальш і здрада
Перакручвае правы.
Не памрэ народ ў няволі,
Быццам муха ў павука,

Хоць яго ў няшчаснай долі
Цісьне злосная рука!
Не і не! Бо сілу духа
Хвальш ня можа задушыць,
Бо народ — гэта ня муха —
Ён жыве і будзе жыць!
Не памрэ народ ніколі,
Бо ягоны ўсякі рух,
Ці ў свабодзе, ці ў няволі
Ажыўляе вечны Дух!

Ул. Берняковіч.

Да гісторыі беларускага палітычнага вызвалення.

§ 2. Прынцып нацыянальнасці ў беларускай вызвольнай справе і традыцыйная залежнасць.

Нацыянальны прынцып, аб якім гаварылася вышэй, што ён у часе сусветнай вайны і расейскай рэвалюцыі ў Эўропе дужа ўрос у сілу, ня быў чужым так-жа й Беларусі. У гэтым часе ня толькі самі беларусы, але так-жа окупацыйныя нямецкія ўлады і некаторыя нашы суседзі, гаворачы аб палітычнай долі зямель б. Вялікага Княства Літоўскага, у сваіх гутарках часта ўжо ў дадатным значэнні гаварылі і аб Беларусі, як нацыянальнай адзінцы.

Характэрна аднак у гэтых выступленнях тое, што ня толькі ніхто з разважаючых у гэтым часе аб Беларусі чужынцаў — што цалком зразумела — не гаварыў яшчэ аб магчымасці палітычнай сувэрэннай незалежнасці гэтай краіны, але не рабілі яшчэ гэтага і самі беларусы. Усе агулам розныя палітычныя выступленні — нятолькі небеларускія, але так-жа й беларускія — для Беларусі за найвышэйшы ідэал лічылі: адны фэдэрацыю ці так-жа конфэдэрацыю літоўска-беларускую, а ўзноў другія — расейска-беларускую фэдэрацыю.

Нямецкія окупацыйныя ўлады, забіраючы нашы землі і маючы свае што да іх мэты, несці аднак да нас у пэўнай меры прынцып нацыянальнасці што да палякоў, літоўцаў, латышоў, а так-жа і што да беларусаў. Да беларусаў гэта выявілася асабліва ў галіне мовы і культуры. Так напр. у пачатку 1916 г. фэльдмаршалак Гіндэнбург у сваім загадзе аб школе даў прыказ, каб беларуская мова карысталася роўнымі правамі з іншымі краёвымі мовамі. Пазьней аднак, разгледзіўшыся ў палажэнні на мясцох, гэныя ўлады, каб не дражніць палякоў, з якімі ім прыходзілася рахавацца, адносіны свае да беларусаў змянілі на горшыя. 12.V.1916 нейкі мусіць палітычны нямецкі спэцыяліст ад нашых зямель, фон-Бэккерат піша мэмор'ял галоўнакамандуючаму ўсходняй нямецкай арміяй, у якім аб беларусах піша даслоўна:

„Беларусы ня выказвалі ніколі імкнення да дзяржаўнай самастойнасці... Некаторыя імкненні сепаратыстычныя, якія разьвіваюць некалькі архэолёгаў і літаратаў у Вільні, трэба залічыць да мясцовых спраў, ня маючых палітычнага значэння...“¹⁾

Гэтак разумеючы беларускую справу, немцы да яе адносіліся так, каб не перадаць. Давалі сякія-такія магчыма-

1) L. Abramowicz — Problemy Litwy podczas wojny. Zbiór dokumentów, uchwał, odezw i t. p. Warszawa 1918. Бач. 7—12.

сьці працы на культурнай ніве і толькі зьлёгка закідалі часам слова за беларусаў у жыцьці палітычным краю. Так напр., калі ў 1917 г. тварылася Літва, нямецкія ўлады заяўлялі, што ў Тарыбу (Літоўская Дзяржаўная Рада) апрача літоўцаў павінны ўвайсьці між іншымі так-жа і беларусы¹).

Але яшчэ прад выступленьем фон-Бэккерат'а, які прынцыпу беларускай нацыянальнасьці не дацэніваў, выступілі іншыя людзі, на гэты раз сярод літоўцаў і латышоў, якія ўваскрашалі ідэю Вялікага Княства Літоўскага, а ў яго складзе давалі пачэснае месца так-жа і беларускай нацыі.

6.I.1916 г. у Коўне адбылася нарада літоўцаў і латышоў, якія ўтварылі „Галоўны Літоўскі Народны Камітэт“ і абвесьцілі незалежнасьць зямель быўшага Вялікага Княства Літоўскага. Вось пункты гэнага акту абвешчання: „1. Літоўцы і латышы, будучы як сваей нацыянальнасьцяй, так і гісторыяй зусім розныя ад народаў славянскіх і германскіх, згодна з думкай самаазначэньня народаў, дабравольна злучыўшыся, твораць незалежную констытуцыйную дзяржаву з даўнейшай назовай: Вялікае Княства Літоўскае. Літоўскі народ і латыскі ў гэтай дзяржаве зьяўляюцца аўтаномнымі.

2. Вял. Кн. Літоўскае складаецца з этнографічных літоўска-латыскіх зямель апёртых аб Балтыцкае мора.

3. Дзеля таго, што даўней у склад Вял. Княства Літоўскага ўваходзілі і землі беларускія, дык і беларусы, калі-б прызналі гэта згодным з іх народнымі імкненьнямі, маглі-б таксама далучыцца, як трэцяя аўтаномная складовая часць.

4. Граніцы гэтых двух — ці эвэнтуальна трох — аўтаномных складовых часьцін Вял. Кн. Літоўскага ўсталіць супольная камісія, зложаная з прадстаўнікоў іх.

5. Галоўны Літоўскі Народны Камітэт зварочваецца з гэтымі дамаганьнямі да мірных кангрэсаў, якія адбудуцца па сканчэньні сусьветнай вайны“.

Хутка пасля абвешчання Вял.Кн.Літ. быў апрацаваны праект констытуцыі і распаўсюджваны ў Літве²).

Аб гэтым аднак праекце фэдэрацыі ці конфэдэрацыі Літвы, Латвіі і Беларусі літоўскія і латвійскія палітыкі хутка забыліся і прыступілі кожны паасобку да здабываньня незалежнасьці свайго народу на падставах сваей нацыянальнасьці.

Прынцып беларускай нацыянальнасьці выражаўся ў гэтым часе ўсэнсе традыцыйнай яго залежнасьці так-жа і ў некаторых слаёх грамадзянства польскага. Так напр. у верасьні месяцы 1915 г. польскія соцыялісты, Сялянскі Зьвяз і Зьвяз Патрыётаў выдалі адозву да польскага грамадзянства на землях быўшага Вял. Кн. Літоўскага, у якой заклікаюць да фэдэрацыі Літвы і Беларусі з Польшчай.

1) Там-жа, бач. 16.

2) „Kurjer Wileński“, 27.II.1933.

У 1916 г. Ліга Польскай Дзяржаўнасьці ў Варшаве выдае комунікат, у якім выказваецца за польска-літоўска-беларускую фэдэрацыю.

У 1917 г. адбыўся зьезд ППС. Зьезд гэты прыняў пастанову ў справе Літвы і Беларусі. Зьмест пастановы наступны: аб усіх справах гэтых краёў рашыць устаноўчы сойм Літвы і Беларусі, а між гэнымі справамі будзе і справа фэдэрацыі іх з Польшчай.

У тым-жа 1917 г. польская сялянская арганізацыя ў Варшаве выдала дэкларацыю, у якой сьцьвярджае патрэбу дабравольнага спалучэньня двух вольных дзяржаў: Польшчы і Літвы.

У тым-жа ўсё 1917 г. 25.XII аб лёсах нашага краю высказаліся ў Варшаве: ППС, Польская Партыя Сялянская, Група Нацыянальнай Незалежнасьці і Аб'яднаньне Дэмакратычных Партыяў. Арганізацыі гэтыя падчыркнулі права самаазначэньня Літвы і Беларусі, а так-жа й тое, што адносіны свае да Польшчы ў духу фэдэрацыі вырашаць соймы гэтых краёў.

Прынцып нацыянальнасьці, як бачым, у часе сусьветнай вайны і расейскай рэвалюцыі, сапраўды быў популярны, калі нават і ў Польшчы былі палітычныя групы, якія, замест звычайнага далучэньня нашых зямель, выказваліся за палучэньне фэдэрацыйнае, шануючы гэтым у значнай меры палітычнае права і беларускай нацыянальнасьці.

Але права гэта яшчэ выразней прызнавалі некаторыя польскія палітычныя групы краёвыя.

23.IX.1915 г. польскія групы соцыялістычныя і дэмакратычныя Літвы і Беларусі выдалі адозву, у якой аб Беларусі гаворыцца між іншым гэтак:

...„Dążąc do nadania jaknajwiększej siły i odporności przyszłej Litwie i Białej Rusi, jak również Polsce niezależnej, pragniemy łączności federacyjnej Litwy i Białej Rusi z Polską, na unji dobrowolnej opartej“. Аб гэтым мае вырашыць воля народу, праз сойм у Вільні, скліканы на дэмакратычных падставах. — „Tylko wolna Litwa i Białoruś i wolna Polska o związku federacyjnym stanowić może“.1)

У 1917 г. паявілася праграма „Polskiego Związku Radykałno-Demokratycznego na Litwie i Białej Rusi“. Вось-жа арганізацыя гэта, як відаць з яе праграмы, імкнулася да незалежнасьці Літвы і Беларусі, якія будуць мець краёвыя соймы; граніцы між Літвой, Беларусяй і дзяржавамі суседнімі ўстанавіць плебісцыт, адносіны да Польшчы і Расеі так-жа рашаць краёвыя соймы Літвы і Беларусі.

У тым жа 1917 г. ў Вільні адбылося веча, якое прыняло рэзалюцыю, гдзе выражаецца імкненьне да таго, каб

1) L. Abramowicz — там-жа, бач. 33.

з зямель гістарычнай Літвы была створана незалежная дзяржава з краёвым соймам, які вырашыць усё іншае і далейшае.

Але, зразумелая рэч, прынцып беларускай нацыянальнасці выступае найярчэй там, гдзе аб лёсе свайго краю і народу выступаюць самі беларусы, хоць і яны, як убачым ніжэй, яшчэ вяжаць сваю вызвольную думку традыцыйнай фэдэрацыйнай залежнасцяй і аб поўнай, сувэрэннай незалежнасці беларускага народу яшчэ не выказваюцца.

Так напр. у канцы 1915 г. з ініцыятывы беларусаў завязалася ў Вільні т. зв. „Конфэдэрацыя Вялікага Княства Літоўскага“ дзеля ўскрашэння дзяржаўнай незалежнасці Літвы і Беларусі. Тымчасовая Рада гэтай Конфэдэрацыі была выдаўшы ў чатырох краёвых мовах наступны ўнівэрсал:

„Лета 1915 мес. грудня 19 дня члены Літоўскіх, Беларускіх, Польскіх і Жыдоўскіх арганізацыяў прыступілі да Конфэдэрацыі Вял. Кн. Літоўскага, дабіваючыся супольнымі сіламі, каб Літоўскія і Беларускія землі, каторыя здаўна прыналежылі да Вялікага Княства Літоўскага, а цяпер апанаваны нямецкімі вайскамі, станавілі пры новых варунках гістарычных неразъдзельнае цела на фундаманце незалежнасці Літвы і Беларусі, як суцэльнае дзяржавы, засьцерагаючы ўсім нацыям у яе межах усе правы.

Дзеля гэтага конфэдэраты зьвяртаюцца да ўсіх станаў, да ўсіх існуючых арганізацыяў і да ўсіх грамадзян Краю, клічучы, каб уважаючы на важнасць вялікага гістарычнага момэнта, забыўшыся крыўд узаемных, свар і недавера, маючы на мэце адно карысьць супольнае Бацькаўшчыны, прылучыліся да Конфэдэрацыі Вялікага Княства Літоўскага¹⁾.

У лютым 1916 г. вышла адозва, якая больш падрабязна разьвівала палітычную праграму „Конфэдэрацыі“. У пункце другім гэтай адозвы гаворыцца, што Конфэдэрацыя імкнецца да таго, каб у склад новай літоўска-беларускай дзяржавы ўвайшлі „прынамсі землі, занятыя цяпер нямецкім войскам“²⁾.

Такім чынам, як сам „універсал“, так і адозва, як бачым, імкнецца яшчэ толькі да незалежнасці прынамсі зямель, што былі пад окупацыяй нямецкай і да таго ў супалку з літоўцамі. Гэткая пастаноўка справы тлумачыцца, як тым, што была „фактычная немагчымасьць для малой жмені сьвядомых беларусаў у межах окупацыі думаць аб сваёй асобнай дзяржаўнай рабоце для Беларусі і за ўсю Беларусь“³⁾, а так жа й тым, што гэная малая група сьвядомых беларусаў не гаварыла аб незалежнай дзяржаве, у якую ўвайшла-б і тая часць Беларусі, што была пад Расеяй, дзеля страху немцаў, якія тады ня йшлі на тое, каб за Беларусь ды яшчэ больш камплікаваць свае адносіны з Расеяй. (д. б.)

1) Антон Навіна — Палітычныя лозунгі беларускага руху (Зборнік „Наша Ніва“, Вільня, 1920) бач. 7.

2) Антон Навіна — там-жа, бач. 7—8.

3) Антон Навіна, там-жа, бач. 8.

Ci zmiانیasia što?

Da 1934 h. u Zach. Bielarusi najenerhičniej pracavali siarod bielaruskaje moładzi nastupnyja polskija arhanizacyi: „Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej“ (SMP — arhanizacyja ksiandzoŭska-endeckaja), „Związek Młodzieży Wiejskiej Ziemi Wileńskiej“ (piłsudčykaŭ), „Związek Młodzieży Ludowej (piłsudčykaŭ), „Związek Młodzieży Wiejskiej“ „Siew“ (piłsudčykaŭ) i šmat inšych.

Usie hetyja arhanizacyi zaŭziata imknulisia spolonizavać bielaruskuju moładź, usie jany zmahalisia pamiž saboju i ni-vodnaja z ich nia miała sapraŭdy ŭpłyvu na moładź. Heta prymusiła ich centrali da zmieny metodaŭ i rearhanizacyi.

Pieršymi pačali heta rabić polskija ksiandzy, jakija, zaŭsiody starajucca pabić rekord u polonizavańni bielarusau. I tak ichniaje SMP pierachryščvajecca na SMK — „Stowarzyszenie Młodzieży Katolickiej“. Bo hety nazoŭ budzie ich bołš maskavać i pryčiahvać moładź. Pieršy nazoŭ byŭ żyŭcom pieraniesieny z Paznanščyny i, jak zusim niedarečny, musiŭ adpaści. Bo i jakoje-ż u nas moža być „St. Mł. Polskiej“, kali ũsia moładź bielaruskaja?! Hetu zmienu nazovu ksiandzy—palaki dobra padkadzili, usiudy trubiačy, što „SMK“ budzie mieć charakter naŭpierad relihijna-katalicki. I sapraŭdy dumałasia, što mo' ich życio navučyła być nareščie ksiandzami-katalikami, a nie ahitatarami polskaha nacyjanalizmu. Akazałasia adnak, što aprača nazovu ničoha nie zmiانیasia. „SMK“ astałasia faktyčna „SMP“. Heta znača, što „SMK“ pravodzić dalej polonizacyjnuju rabotu „SMP“, navat uzmacniajučy jaje. Dokazaŭ hetaha jość wielmi mnoha, a krasačkaj ich jość fakt, što ks. Plejzer u Varnianach uščiaż namaŭlaje bielaruskuju moładź havaryć papolsku, nia tolki ũ pamieškańni „SMK“, ale i ũ siabie ũ chatach. Hety ksiondz, jak bačym, choča vyrvać najdaražejšy nam pryrodny skarb — rodnuju movu. — Ale daremna! Nie adzin Plejzer užo na hetym zuby pałamaŭ i nie adzin moža jašče budzie łamać, bo moładź naša, jak i celý narod, advaročvajecca ad takich apostalaŭ i astajecca pry svaim! Ale mała taho, bielaruskaja moładź pavinna zaraz-ža bajkatavać SMK, a nie—dyk pravodzić u im svaju bielaruskuju rabotu!

Za prykładam ksiandzoŭ pajšli piłsudčyki. Jany nasampierad złučyli ũsie svaje arhanizacyi moładzi ũ adzin „Związek Młodej Wsi“, z centralaj u Varšavie.

Pad kličam hetaha zlučeńnia adbyŭsia sioleta 7.IV. Žjezd „Związku Młodzieży Wiejskiej Ziemi Wileńskiej“ u Vilni, na jakim, pamima samachvalstva ŭradu hetaj arhanizacyi, vyjaviłasia, što „Zw. Mł. W. Z. W.“, pamima vialikich natuhaŭ, pamima vialikaha moralnaha i hrašovaha padtrymańnia z Vajavodztva i Varšavy (na 1935 hod pradbačana zapamoha bołš

10,000 zł.), pamima pomačy z boku vučycialoŭ, jakich pracuje ŭ „kołach“ 122 čalaviek, a tak-ža pamima taho, što ŭšciaž pa kołach hetaha „Związku“ jeździać instruktary i padhaniajuć da „raboty“,—pamima ŭsiaho hetaha arhanizacyja nia tolki nie raźvivajecca, ale likvidujecca, bo kali na 25.III.1934 h. było 241 „koła“, dyk na 7.IV.1935 h. jość ich żyvych užo tolki 158!

Charakterna pry tym, što polskija pradstaŭleńni, ładžanyja „kołami“ na pravincyi, jak havaryli pramoŭcy na źjeździe, prynosiać straty, tady, kali my viedajem, što biel. arhanizacyi na wioscy ŭtrymlivajuca pieradusim z bielaruskich pradstaŭleńniaŭ. Heta śviedčyć, što moładź nia jdzie na polskija pradstaŭleńni i što imprezy ładžanyja „kołami“ bajkatuje. Taksama adnosicca biel. moładź i da polskich lekcyjaŭ, arhanizavanych „kołami“, na jakich tak-ža ludziej byvaje wielmi mała.

Bačačy heta, arhanizatary „kołaŭ“ pačali užo ładzić pradstaŭleńni polska-bielaruskija, dazvolili moładzi zapisvacca da tej narodnaści, da jakoj jany siabie zaličajuć, u vyniku čaho akazałasia ŭ ich *733 śviedamych bielarusau*, a tak-ža dazvolili śpiawać bielaruskija narodnyja pieśni, jakija navat było čuvać na źjeździe sioleta, a čaho nia było ŭ min. hodzie. Ale, jak kažuć, „vaŭka ciahnie ŭ les“. I voś-ža na źjeździe, pobač z bielaruskimi pieśniami, vylezła i brukovaja varšaŭskaja ab „taksówce dla pani“...

Z niekatorymi ŭčaśnikami źjezdu bielarusami, jakija adviedvali red. „Ślachu Moładzi“, prychadziłasia davoli mnoha havaryć. Z hutarki hetaj astalisia pryjemnyja ŭražańni. Heta pieravažna chłopcyy, jakija choćuć pracavać dla bielaruskaj spravy, ale praz svaje bielaruskija arhanizacyi hetaha rabić nia mohuć. Ci nie paddaducca jany polonizacyi, peŭnaści niam, bo „Związek Młodej Wsi“ jość arhanizacyjaj polskaj i na našych ziemiach jon maje naŭpierad mety polonizacyjnyja, a padchodzić da našaj moładzi tak, jak toj voŭk, što chacieŭ źjeści aviečku i nałażyŭ na siabie aviečuju aŭčynku.

Dziela hetaha bielaruskaja śviedamaja moładź pavinna arhanizavać, za ŭsiakuju canu, hurtki svaich bielaruskich arhanizacyjaŭ i pracavać u ich dla svajho dabra. Kali-ž heta absolutna nie mahčyma, dyk usiož-taki bielaruskaja moładź nie pavinna padtrymlivać polskich arhanizacyjaŭ. Chto da ich naleža, toj pavinien abo vystupić zaraz, abo pravodzić u toj ci inšy sposab bielaruskuju rabotu, damahajučysia ŭ arhanizacyi bielaruskich knižak i časapisaŭ u biblijatekach, bielaruskich pradstaŭleńniaŭ, viadzieńnia kancelaryi pabielarusku i h. d., pomniačy, što najvyšejšym ideałam kožnaha bielarusy jość niezaležnaść svaje Bačkaŭščyny Bielarusi!

Sioleta zaŭvažvajecca ũ vilenskaj polskaj presie bližej-šaje zacikaŭleńnie biełarusami. I tak „Słowo“ čas-ad-času źmia-ščajučy artykuły i viestki z biełaruskaha žyćcia, źmiaściła na svaich bačynach pierałożanaje na polskuju movu apaviadańnie Jakuba Kołasa, a pašla feljeton, u jakim śćvierdziła ũsiož-taki, što jak-by tam nia było, a na „Kresach Wschodnich“ žyvuć biełarusy.

Ŭ „Kurjery Wileńskim“, pamiž inšym, byŭ nadrukavany wielmi cikavy artykuł vučycielki ab školnictvie, jakaja apisała niedarečnaść navučańnia biełaruskich dziaciej u polskaj škole i papolsku i śćvierdziła hetym samym patrebu dla biełaruskich dziaciej biełaruskaje školy!

Z hetaj pryčyny nie adnamu mo' biełarusu pryjšła dumka, što moža sapraŭdy polskaje hramadzianstva, naachvociŭšysia ũdoval roznymi niaŭdačnymi eksperymentami, dumaje pavažna adnieścisia da biełaruskaje spravy. Chto-b adnak tak думаў, dyk wielmi pamyliŭsia-b. Bo voś toj-ža „Kurjer Wil.“ — aficyjalny orhan BB — u № 125 z dn. 9.V.35 źmiaściŭ artykuł niejkaha niedarosšaha reformatora, renehata St. Šantera, p. n. „Smutnej nauczycielce — ku pocieszeniu“, u jakim St. Šanter starajecca źbić ćvierdžańni vučycielki ab patrebie bieł. školy dla biełaruskich dziaciej i prapanuje biełaruskich dziaciej zabirać ad bačkoŭ u abozy(!) i tam ich vučyc i ũzhadoŭvać papolsku. Pry tym St. Šanter nia stydajecca karystacca vydumanymi cytatami hutarak niejkich ciomnych typaŭ, ani sloŭcam nie ũspaminajučy ab masavych damahańniach biełarusaŭ rod-naje školy, i piarečyc elementarnym paniaćciam etnohrafii, nia bačačy addzielnaści biełaruskaha narodu.

Jasna, nihto z biełarusaŭ pavažna da hetaha artykułu St. Šantera nie adniošsia, bo kožny sumlavajecca, ci čalaviek hety pry svaim rozumie. Dziviacca-ž tolki ũsie, što takija rečy drukuje „Kurjer Wileński“, jaki choča, kab jaho ũvažali hazetaj demokratyčaj i pavažnaj. Treba skazać, što takoha artykułu, jaki nadrukavaŭ „Kur. Wil.“, nia možna było spadziavacca ad najbolš zendečanaj brukovaj, biazhramatnaj hazeciny. — A moža heta prahavaryła duša „Kurjera Wilenskaha“, katoraha raniejšyja „krasnyja sloŭcy“ adnosna biełarusaŭ byli vyklikany vybarami ũ Sojm, jakija nie zaharami, abo pryznačany na vyvaz zahranicu...

Jak by tam nia było, ale z hetaha jašče adna navuka dla biełarusaŭ, što pavinny biezahladna pracavać samastojna dla biełaruskaje spravy, biaz nijakich nadziejaŭ na aćvierazieńnie chvoraha čužoha nacyjanalizmu, jak na zachadzie, tak i na ũschodzie. Biełarusam jość adna tolki daroha da paprawy bytu — arhanizavańnie svaich sił u svaich-ža biełaruskich arhanizacyjach.

J. N.

„My vyjdzziem ščylnymi radami“...

Sonca rana ũstaŭšy, siarebračysia ũ lohkich tumanach, pamaleńku i z viasiołym ušmiecham kacilaŭsia pa sinim niebie, što raz padyjmajučysia vyšej i što raz, to bolejšy prystajučy nad našaju staronkaj. Sivyja kłuby tumanaŭ lohka stalisia pa ziamli. Z tumannaha niebaschiłu vychilalisia švieža-paaranyja zahony, zielaniłasia ruń žytniaja, abo mianiłasia ũ soncy lusterka sieradpolnaha aziarka. Zdaloku ledź dachodziŭ šum staroha boru, dy cichija pieralivy šparkaha polnaha ručajka.

Ŭ hary visieli niaruchomyja kryżyki vartujučych karšu-noŭ, mihali časam cianiočki łastavak i pieralivami liŭsia zvonki hałasok žaŭranka.

Hetaj paroj, niedaloka wioski, pašvila Hanulka karoŭki, vyvodziačy sumnyja melodyi piešni:

„Lublu svoj kraj, staronku rodnu,
Hdzie ja radziłasia, rasła,
Hdzie pieršy raz paznała ščašcie,
šlazu niadoli praliła.“

Melodyja heta, adarvaŭšysia ad hub Hanulki, laciela daloka praz Anuprykaŭ sienakos, aŭ da Zaniukovaha boru, a dalej iznoŭ aŭ na Vialikaje pole i hinuła dzieš u dalokim lesie...

Za wioskaju ũ paletku, zvanym „Skimny“, haraŭ Anupryk. Sivy redki vołas jaho žvisaŭ niaroŭna na šyroki pamorščany łob, na šyju i na staruju, vynašanuju, roŭnuju jamu hadami, siarmiahu. Vočy vasilkovyja, sumnyja, i tvar paarany byŭ razorkami, a hlyboki i pavolny voddych jaho kałychaŭ roŭnamierny chudyja i płaskija hrudzi. Sahnuŭšysia nad sachoju, zdavałasia, tvaryŭ z kaniom adnu celašć, katoraja, volna pa-soŭvajučysia napierad, značyła šled šviežaje barazny.

Ŭžo kančaŭ Anupryk arač čačviertuju baraznu, kali ũ vušach jaho adbiŭsia sumny špieŭ pastuški Hanuli:

„Lublu svoj Kraj“...

Staŭ tady jon, abapiorsia ab sachu i, hledziačy ũdal, hlybaka zadumaŭsia. Šlavy hetyja pranieli naskrož dušu jaho i serca. Zdajecca, čujučy idejnyja paryvy nialetki Hanulki, palacieŭ-by na kryllach na tyja poli zmahańnia, kab na supolny aŭtar addač svajo žyćcio.

Adnak starašć jaho ũžo mocna prykuła da ziamielki. A čujučy heta, Anupryku stała velmi sumna. Ale nie na-doŭha, bo voš jon zaraz ubačyŭ hramadu maładych dziaciukoŭ, jaki-ja idučy, z rydloŭkami na plačach, pravić darohu, družna špiavali:

„My vyjdzziem ščylnymi radami
Na rodny volny svoj prastor...
Chaj voła viečna budzie z nami,
A hvaltu my damo adpor“...

Šlavy piešni hetaj supakoili serca staroha artaja, a šlavy žalu jahonaha zamianilisia ũ šlavy radašci...

Albert Strybuć.

M. Karalenka.

Baraniema pryrodu.

(Praciah, hl. „Šlach Moładzi Nr. 5.).

Jak z hetaha vidzim, pieršabytnaja pryroda pradstaŭlaje dla kulturnaha čaŭavieka čatyry vartaści: histaryčnuju, este-tyčnuju, navukovuju i vychavaučuju.

Ideju acharony pryrody treba pašyryć haŭoŭnym čynam siarod šyrokich narodnych masaŭ. U ich treba vyrabić pahlad, što acharona pryrody nia jość vydumka miestavaj intelihien- cyi, a žyćciovaja kaniešnaść.

Dobra heta zrazumieli amerykancy. U ich pierša- bytny krajabraz vielmi źmianiŭsia i tamu ŭžo ŭ 1832 h. paŭ- staje ŭ Paŭn. Amerycy, u Stanie Arkauzas, pieršy „rezervat“ p. n. Hot Springs (Haračaja krynica), katory abyjmaje 11½ kv. anhl. mili ziamli i ŭ katorym znachodzicca 46 haračyja kry- nicy. Pašla załažyli jany ŭ 1872 h. „Park žoŭtaha kamienia“ (Yellowstone Park), adzin z najbołšych nam znanych „rezar- vataŭ“, katory maje 8671 kv. klm. abšaru i lažyć aŭ u troch Stanach: Vyoming, Montana i Idaho. Tamaka pad sucelnaj acharonaj znachodzicca bahaty rašlinny i źviaryny šviet. šmat gejzeraŭ, fumerolaŭ i mafetaŭ,*) a tak-ža vadaspady na race Yellowstone prydajuć pryhožaści hetamu parku. Ahuŭlam Zluč. Stany Paŭn. Ameryki majuć 19 narodnych parkaŭ. U Kanadzie jość ich kala 18, na ahulnym abšary 5 miljonaŭ ha. U Eŭropie najbołš spapularyzavana ideja acharony pryrody ŭ Niamieččynie, hdzie na hetym vielmi šmat pracavaŭ prof. Conventz z Hdanska.

Čechasŭavaččyna maje ŭ lasoch kniazia Švarcenberga dva rezervaty pieršabytnaj harystaj pušcy. U Danii ŭ 1903 h. zało- ŭžany narodny park na vyspie Jutlandyi, a švajcaryja maje ta- ki park u dalinie Val Cluozu ŭ Engadynie.

I ŭ nas, u Zachodniaj Biełarusi, jość tak-ža kala 23 re- zervataŭ, ab katorych raskažam inšym razam.

Pa sutnaści svajej asiarodki zachavanaj pryrody razroź- nivajuca hetak:

Narodnyja parki, abo jnačaj — parki natury zajmajuć vialikija abšary, hdzie ŭžo čaŭaviek nia maje prava haspada- ravać i ŭsio tam pakiniena samomu sabie.

Rezervaty—heta ŭžo abšary mienšyja.

Zabytki pryrody—heta rašliny ci źviaryna—cikavyja dziela ich daŭnaha pachodžańnia, jak napr. zialina (*Azalea pontica*), rašlina z časoŭ, kii ŭ Centralnaj Eŭropie byŭ haračy klimat, a ciapier dzika raście na Paleśsi; toje samaje z babrami, zubrami.

Pomniki natury—heta tvory pryrody, katoryja dziakujučy svajej vieličyni, abo źviazanym z imi tradycyjami padlahajuć tak-ža acharonie.

*) Heta ŭsio hatunki haračych krynicaŭ.

Heta ahulny narys acharony pryrody. My, bielarusy, astalisia ũ hetaj pracy jašče daloka ad inšych narodaŭ. A najhorš, što my nia znajem svaich pomnikaŭ pryrody—na viedajem, što treba było-b acharaniać. Čužaja škoła vuča nas mnoha ab tym, što dziejecca ũ krajoch zamorskich, ale maŭčyc ab tym, što znachodzicca tut, u nas. Dziela hetaha treba da pracy prystupać samatuham i kožnamu vyšukivać asablivuja tvory pryrody ũ svajoj akolicy i apisyvać ich dy prysylać choć-by ũ red. „Šlachy Moładzi“.

Treba źviarnuć pry hetym uvahu na takija rečy, jakija drevy rastuć ũ akolicy cikavyja dziela svajho vieku, vieličyni, vyhladu abo tradycyjaŭ źviazanych z imi?, ci rašcie tam dzikaja lišćvienica (Larix), jaławiec (Juniperus), jołka (Picea excelsa), hrab (Carpinus Betulus), buk (Fagus silvatica)? Kali rastuć, dyk jak hrubyja i vysokija najstarejšyja z ich? Ci rašcie na bałotach karłavataja bieroza (Betula nana)? Ci nie rašcie ũ akolicy parazit-jemiała (Viscum album) na duboch, sosnach i inš.? Ci znanyja ũ akolicy jakija rašliny, katoryja ũžo hinuć i jakija? Jakaja tam jość asablivaja i redkaja źvيارyna, jakaja tak-ža ũžo hinie (sysuny, ptuški i h. d.)? Ci ũ akolicy jość niejkija asablivuja kamiani, skały, vaziory, krynicy, katoryja treba było-b zachavać; kali hetak, dyk hdzie i jakija? Ci niama tam miascoŭ asabliva pryhožych abo histaryčnych ci lehiendarnych? Ci nia maje chto ũ akolicy pryrodaznaŭčych zborau abo adzinočnych vypchanych źvيارou, avadnioŭ, zielnikaŭ, minerałaŭ i h. p.?

Kab ũ kožnaj miascovašci Zach. Bielarusi znajšoŭsia-b chtošci, chto daŭ-by adkazy choć na hetyja pytaŭni, dyk ũžo apisaŭnie tvoraŭ našaj pryrody pajšlo-b značna ũpierad.

Dyk da pracy ũsie, dla kaho Bielaruš nia jość pustym hukam, ale źmiestam cełaha žyćcia i pracy.

Pamior Maršalak Jazep Piłsudski

12-ha traŭnia sioleta pamior adzin z najvialikšych Pala-kaŭ, I Maršalak Polšcy Jazep Piłsudski, jaki sapraŭdy ũsio žyćcio svajo addaŭ dla Polšcy i najbolš pryčyniŭsia da zda-byćcia dla jaje niezaležnašci. Jahonaja niaŭtomnaja, achvianaja praca dla svaje bačkaŭščyny za maładych hadou moža służyć najlepšym prykladam dla moładzi kožnaha paniavole-naha narodu.

Śmierć Marš. J. Piłudskaha — heta vialikaja dla Polšcy strata. Dyk i pachoviny niabožčyka adbylisia velmi ũračysta, na košt dziaržavy, choć jašče i niaskončany. Pachavana tolki cieła niabožčyka ũ siarebranaj trunie na Vaveli ũ Krakavie, a jašče buduć chavać u Vilni serca; u Vilni majuć tak-ža ra-bić navukovyja došledy nad jaho mazhami, jakija niabožčyk za žyćcia svajho pryznačyŭ dla navuki.

Я. Н.

Уладзімер Жылка

У № 5 „Шляху Моладзі“ сёлета падалі мы, атрыманую з Латвіі, вестку аб сьмерці ў ССРР беларускага паэты Уладзімера Жылкі як новую і сьвежую. Аднак аказалася, што гэта вестка вельмі спозьненая, бо, як расказвае грам. М. Клім, які летась прыехаў з Саветаў, Ул. Жылка памёр у 1933 г. на Паволжу, як палітычны ссыльны.

Калі і дзе радзіўся Ул. Жылка, пэўных вестак дасюль мы не змаглі знайсці. Часапіс „Калосьсе“, кн. 2, піша, што праўдападобна радзіўся ён у 1900 г. у Меншчыне.

Жыў Ул. Жылка якісь час у сучаснай Латвіі, пасья ў Вільні, дзе працаваў у беларускіх арганізацыях, даючы да друку свае творы ў некаторыя віл. бел. часапісы („Новае Жыцьцё“, „Студ. Думка“). У Вільні ў 1923 г. выйшла ў сьвет ягоная лірычная паэмка „Уяўленьне“, а ў 1924 г. першы зборнічак вершаў „На ростані“.

Пасья прабываў Ул. Ж. у Празе Чэскай, дзе студ’яваў славянскую філёлёгію, супрацоўнічаў з беларускімі сацыял-рэвалюцыянэрамі, разыйшоўшыся з якімі, будучы ўжо аб-сольвэнтам, выехаў у 1926 г. у Менск, каб узяць удзел у кан-фэрэнцыі дзеля рэформы беларускага правапісу, і там астаў-ся на сталае жыцьцё, далей разьвіваючы літаратурную працу і друкуючы некаторыя свае творы ў „Узвышшы“.

Ул. Жылка быў поэтам вельмі здольным, арыгінальным, лірыкам, індывідуалістам, энтузіястам; любіў горача Беларусь і жыў Яе адраджэньнем. Як такі, ясна, ня змог ён ісьці па наказанай згары савецкай лініі і апынуўся ў радох «нацдэмаў», у выніку чаго высланы быў з роднага Краю на Паволжа, дзе і памёр ад сухотаў.

Агулам аб жыцьці і творчасці Ул. Жылкі ў Вільні дагэтуль вестак вельмі мала, але і з тых, якія ёсьць, можна сьмела выснаваць, што ня стала Беларусі вялікага, слаўнага і вернага Ёй сына, якому прадчасная, бязлітасная сьмерць недазволіла

„Убачыць у новым шчасьці

Мужычы Край!“,

(„На ростані“ — 17).

якога поэта так прагнуў, молячы:

„Я — грамнічная сьвечка прад Богам.

Ціхай, ціхай згараю малітвай

За блакітную к небу дарогу,

За ўзрунелыя зелена рытвы.

Ўсемагутны! вась сэрца поэты —

За народ Твой Крывіцкі ахвяра!

Дым кадзільны — жар вершаў! — прад сьветам

Узнашу да Цябе па-над хмары.

— — — — —

Мая смага — гаючай крыніцы: —
Няхай будзе і праўда, і воля,
Твая Воля на роднай зямліцы!

(«На ростані» — 13, 14 і 15).

Вечная памяць і слава!

Справа беларускае школы ў Літве

У Літве, паводле Вінклера (Statistisches Handbuch der europäischen Nationalitäten — Wien 1931), беларусаў налічаецца 4,421. Ці ёсць іх там толькі гэтулькі, ці мо значна больш, бліжэй над гэтым на гэты раз застанаўляцца ня будзем. Нам ідзець аб сам прынцып, чаму беларусы ў Літве, бяз увагі на тое, сколькі іх там ёсць, дагэтуль ня маюць сваей школы? Ёсць там школы польскія, расейскія і жыдоўскія, а беларускай, насколькі ведаем, няма ані аднэй. Няма беларускай школы нават і ў Еўі, дзе, як нас інфармуе наш загранічны корэспондэнт, беларусы дарэмна сваей школы дамагаюцца тры гады. Прычына гэтага, сапраўды дзіўнага, зьявішча знаходзіцца або ў самых беларусаў, якія праз сваю неахайнасьць ці нясьведамасьць не парупіліся, належна аб сваю школу, або гэна прычына ад самых беларусаў незалежная і знаходзіцца ў літоўскім урадзе, які, даючы родную школу іншым нацыянальнасьцям, чамусьці такой не дае беларусам. Мы прызнаёмся, што для нас гэта справа незразумелая і мы ня ведаем, каго сапраўды вінаваціць. Калі-ж вінаватыя ў гэтым самі беларусы, дык яны павінны належна пастарацца, каб здабыць для сябе родную школу, а калі вінават тут урад, які можа мае нейкую да беларусаў у Літве асаблівую палітыку, можа напр. коштам беларусаў падтрымлівае школы расейскія, ці іншыя, дык такая палітыка памылковая і шкодная для правільнага разьвіцьця адносінаў між народамі беларускім і літоўскім як у сучаснасьці, так і ў будучыні. Беларускае школа ў Літве магла-б выгадаваць кадры беларусаў, якія ў літоўска-беларускіх адносінах маглі-б адыграць паважную і для абодвух народаў пажаданую роль.

Беларускія выступленьні праз радыё

Латвійскія Беларусы дзякуюць хору Рыгора Шырмы за радыё-выступленьне.

Латвійскія беларусы, як і беларусы ў Літве ды Эстоніі, адарваныя ад роднае глебы, з асаблівым замілаваньнем сочаць за кожным выступленьнем беларускіх музыкальных, літаратурных і навуковых сіл, што адбываецца праз радыё. Уважліва сочаць беларусы гэтых краін за праграмай Менскага радыё, якое, нажаль трэба сьцьвердзіць,

цяпер амаль нічога не дае з беларускага рэпэртуару. У той час, як, напрыклад, станцыя маскоўскага камінтэрну штодня мае расейскую нацыянальную музыку, танцы пад гармонік, выступленьні вялікарускіх хораў і нават не сароміцца да, ваць такія абабітыя рэчы, як „Барыня-барыня,“ „Во саду ли в огороде“ ды „Я на горку шла“ — Менская станцыя сароміцца, а можа й баіцца даваць беларускія сьпевы і музыку. Раз у тыдзень, а то і ў два тыдні, выступіць беларускі цымбаліста, або артыстка Александровіч прасьпявае які-колечы „беларускі романс,“ а затым дзень-у-дзень ідзе ўсякая заплясьнелая хаўтуршчына з рэпэртуару дарэвалюцыйных расейскіх кафэ-шантанаў. Усю гэтую агіднейшую брыду зьбірае і падносіць беларускім сялянам і работнікам асобны „музычны рэдактар“ нейкі Пігулеўскі, які напалову сам і выконвае гэтую праграму. Дзеля таго, што менскую станцыю слухаюць часам і латышы, і ліцьвіны, і эстонцы, якія шукаюць спосабу пазнаёміцца з беларускаю музыкаю і сьпевамі, дык ня мала тутака даводзілася чырванець за бедны беларускі народ.

Вось-жа, каб даць магчымасьць балтыцкім народам паслухаць беларускую песьню, надумалі рыскія і ковенскія беларусы час ад часу даваць з Рыгі і з Коўны свае беларускія канцэрты. Гэткіх спробаў ужо было некалькі і, ня гледзячы на малыя тутака нашы вокальныя сілы і на адарванасьць нашую ад этнографічных беларускіх матываў, дзе можна чэрпаць сілы для хораў, выступленьні беларускіх хораў у Рызе і ў Коўне мелі значны посьпех.

У пачатку траўня даведаліся мы аб тым, што 11 траўня мае выступіць із сваім хорам гр. Р. Шырма з Віленскай радыё-станцыі. Каб паслухаць гэты хор, былі арганізаваны беларускія групы па ўсей Латвіі: ў Рызе, у Дзьвінску, у Люцыну, у Лібаве і па ўсей Латгаліі, дзе па вёсках шмат пастаўлена радыё-апаратаў, зьбіраліся беларусы значнымі грамадкамі і спухалі віленцаў. Уражаньне асталося надзвычайна моцнае. Асабліва ўсім спадабаліся апошнія тры, цудоўна выкананыя песьні: „Зазьвінела пчолачка,“ „Пірапёлка“ і „Раёк.“ Ад імя вучняў нашых школ і гімназіі, а таксама і ад імя старшага беларускага грамадства з Латвіі просімо перадаць наша шчырае прывітаньне хору і гарачую падзяку грам. Рыгору Шырме за ягоную працу. Гэткія выступленьні пажаданы як-мага часьцей.

Латвійскія Беларусы.

Х р о н і к а.

З беларускага жыцця.

Агульны Гадавы Сход Беларускага Нацыянальнага Камітэту. 12 га траўня сёлета ў Вільні адбыўся Агульны Гадавы Сход Беларускага Нацыянальнага Камітэту, на якім, паміж іншым, пастаноўлена: прыняць у сябры Камітэту Бел. Кооп. Т-ва „Пчала,“ час. „Бел. Борць“ і час. „Пралескі,“ а так-жа прыняць да ведама справаздачу з дзейнасці ўступаючага Прэзідыюму БНК за 1934-35 г., даючы яму абсалюторыюм. Справаздачу з дзейнасці Камісіі Помачы Незаможным Студэнтам Беларусам Сход прыняў з падзякай. Гэты-ж Сход выбраў Прэзідыюм Бел. Нацыянальнага Камітэту на 1935-36 г. у складзе: рэд. Я. Пазьняк — старшыня, інж. Л. Дубейкаўскі, адв. М. Шкялёнак, рэд. Ул. Казлоўскі і інж. А. Клімовіч — сябры і ў заступнікі — грам. В. Войтанка. Выбраны былі таксама — старшыні Праваслаўнай Камісіі і Каталіцкага Цэнтру пры БНК, а так-жа Школьная Камісія, Камісія Помачы Незаможным Беларускамі Студэнтам. На заканчэньне прыняты былі рэзалюцыі аб сучасным цяжкім палажэньні беларускага народу ў межах сучаснай Польшчы і ў Саветах.

Пракуратарскія абвінавачаньні. Нядаўна віленская пракуратура даручыла ведамаму беларускаму дзеячу Кс. Він. Гадлеўскаму і Кс. Я. Семашкевічу акты абвінавачаньня ў справе сканфіскаванае ў мінулым годзе кніжыцы „На покуці,“ а рэд. Я. Пазьняку акт абвінавачаньня ў справе сканфіскаванага № 38 „Бел. Крыніцы“ за мінулы год. Абедзьве гэтыя справы ў хуткім хіба ўжо часе будзе разглядаць Акружны Суд у Вільні.

Дапрос сьведкаў. 29-га траўня сёлета ў Гарадзкім Судзе ў Друі адбудзецца дапрос сьведкаў у справе зьмешчанае з тае стараны корэспандэнцыі ў № 9 за 1934 г. „Шляху Моладзі,“ за якую адміністрацыйныя ўлады сканфіскавалі той нумар „Шляху Моладзі.“

Нішчэньне беларускіх шылдаў у Вільні. Нейкія нязлоўленыя дагэтуль хуліганы стала зрываюць і нішчаць шылды беларускіх арганізацыяў, якія памяшчаюцца на Завальнай вул. д. № 1. Дагэтуль зьнішчылі яны ўжо 5 шылдаў. Цікава, якую яны з гэтага маюць карысьць? А можа гэта найнавейшы спосаб змаганьня з беларусамі?

Беларусы каталікі йдуць у Кальварыю. Віленскія беларусы каталікі 2-га чэрвеня сёлета зьбіраюцца йсьці ў Кальварыю, дзеля абходу стацыяў Хрыстовае мукі. Пажадана, каб беларуская каталіцкая моладзь з вёсак пастаралася, у меру магчымасьці, далучыцца да іх. У Вільні зборка 2-га чэрвеня а гадз. 8 раніцы, а ў Кальварыі а гадз. 10-тай каля Касьцёла. Загадзя прыбыўшыя ў Вільню будуць мець

дармовы начлег у памешканьні Бел. Інстытуту Гасп. і Культ. на Завальнай вул. № 1—1.

Новыя беларускія песьні ў апрацаваньні А. Грэчанінава. Даведваемся, што ведамы кампазытар А. Грэчанінаў, які сёлета вясной меў з Парыжа прыехаць у Вільню і які пакульшто прыезд свой адлажыў, апрацаваў 10 новых народных беларускіх песьняў запісаных грам. Р. Шырмай.

Матуральныя экзамены ў Беларускай Гімназіі. Да сёлетніх матуральных экзамінаў у Віленскай Беларускай Гімназіі прыступіла 30 асоб. Экзамены пачаліся 14.V, а кончацца ў канцы гэтага месяца.

Конкурс „Шляху Моладзі“ на найлепшае апавяданьне на просьбу некалькіх асоб з краю і на чужыне, якія хочуць узяць у ім учасьце, адкладаецца да восені, так што апошні тэрмін прысылкі апавяданьняў цяпер будзе дзень 30 верасьня. Дагэтуль прыслана на конкурс 10 апавяданьняў.

Выйшлі з друку наступныя новыя беларускія кніжыцы: „Праф. Бр. Эпімах-Шыпіла“, „Казка аб губаку і губсу“, „За баўкайшчыну“ (сьпеўнік), „Маючы чыгушч і sposab баўкабу з ім“, „Цешча ў дом ўсё ўверх дном“ і кніжка 2 час. „Калосьсе“, шырэй аб якіх напішам у наст. нумары „Шл. Мл.“.

БЕЛАРУСЫ Ў ЛАТВІІ. Агульны сход Т-ва „Беларуская Хата“. Нядаўна адбыўся агульны сход сяброў Т-ва „Беларуская Хата“. Таварыства гэта існуе ўжо 10 год, а таму сход гэны лічыўся юбілейным. На ім быў выслуханы даклад Я. Кудраўцава, сучаснага старшыні Т-ва, аб працы Т-ва за 10 год, а таксама даклад старшыні Рэвізыйнае Камісіі К. Езавітава аб стане касы і справаздачах. Выясненьні на зробленыя Рэв. Камісіяй увагі даваў б. старшыня Т-ва М. Дзямідаў.

Пасьля сходу выбраў новую Управу Т-ва, у якую ўвайшлі: Я. Кудраўцаў, Г. Нікіфароўская, В. Слосман, Г. Плыгаўка і Э. Казакевіч, а так-жа і Рэвізыйную Камісію ў складзе: К. Езавітаў, С. Дынабурскі і Кадыш.

У памятку 10 гадовай працы сход пастанавіў выдаць юбілейную брашуру з аглядам працы Т-ва і залажыць у Рызе беларускі музэй.

Із згоды агульнага сходу Т-ва „Беларуская Хата“, старшыня гэтага Т-ва Я. Кудраўцаў паслаў на імя Міністра-прэзыдэнта Латвіі д-ра Караля Ульманіса гэткую тэлеграму:

„Агульны Сход Т-ва „Беларуская Хата“, сабраўшыся на юбілейную гадавую сходку Т-ва з прычыны 10-ці годзьдзя працы, вітае Вас Міністар-Прэзыдэнт, і Латвійскі Урад і выказвае пажаданьне далейшых удачаў Латвійскаму Народу ў справе ягонага дзяржаўнага будаўніцтва.—

Ад імя Агульнага сходу сяброў Т-ва Я. Кудраўцаў, старшыня Т-ва“.

СЯБРЫ РЭДАКЦЫЙНАЕ КАЛЕГІІ:

Ізабэля і Альфонс Шутовічы і Язэп Малецкі.

Рэдактар Язэп Найдзюк

Выдавец Янка Багдановіч

У адказ на гэтую тэлеграму, Таварыства атрымала ад Міністра-прэзідэнта д-ра К. Ульманіса гэткую тэлеграму: „Сэрдэчна дзякую за прывітаньне сяброў Беларускага культурна-асьветнага таварыства „Беларуская Хата“, прысутным на сходзе 10-ці-годзьдзя таварыства жадаю ўдачы ў далейшай працы.

Міністр-прэзідэнт Карл Ульманіс“.

Дзіўна сапраўды выглядаюць гэтыя тэлеграмы ў параўнаньні з тымі падзеямі, якія адбываліся ў Латвіі!

Аканчальная ліквідацыя беларускіх палітычных арганізацыяў у Латвіі. Загадам міністра ўнутраных спраў зачынена Беларуска-Дэмакратычная Партыя, арганізатарам якой быў даўнейшы кіраўнік Дзьвінскае Беларускае Гімназіі грам. С. Сахараў, і Т-ва Беларусаў Выбаршчыкаў у Сойм і самаўрады, арганізатарам якога і старшынёй Цэнтральнай Управы ад 1929 да 1930 г. быў грам. К. Езавітаў, а з канца 1930 г., калі гэты апошні быў арыштаваны, — грам. Г. Плыгаўка, як заступнік старшыні.

Зачыненні гэтыя зьяўляюцца вынікам агульнага політ. кірунку ўлады, якая зьліквідавала ўсе партыі ў Латвіі пасля 15.V мінулага году.

Агульны сход Беларускага Пазычкова-Ашчаднасьцёвага Т-ва. 30 красавіка ў Рызе адбыўся агульны сход сяброў Бел. Пазыч.-Ашчаднасьцёвага Т-ва, на якім была прачытана справаздача старшынёй Управы Т-ва грам. Каўліня і Рэв. Камісіі, а так-жа давыбраны сябры Управы, замест чаргова выбыўшых. — Абарот Т-ва за мінулы год быў каля 20.000 латаў і даў невялікі даход, які залічаны ў рэзэрвовы капітал. Сяброў у Т-ве ёсьць 136 з паявым капіталам 7,500 латаў.

БЕЛАРУСЫ Ў ЛІТВЕ. Беларуска-украінская вечарына ў Коўне. 11 траўня ў Коўне адбылася беларуска-украінская вечарына. Ставілі беларускую п'есу Ф. Аляхновіча — „На вёсцы“ і ўкраінскую — „Сатана ў бойцы“. Пасьля спэктаклю адбыўся канцэрт беларускага хору і ўкраінскіх бандурыстаў. Вечарыну ладзіла Беларускае Культурна-асьветнае Т-ва ў Коўне.

Usiačyna.

Pažar, jaki tryvaje ўžo 50 hadoў. U New Straiville, u Amerycy, haryć biespierastanku kapalnia vuhalla ўžo 50 hadoў. Kapalniu hetu padpalili strajkujučyja rabotniki. Pamima vialikich natuhaў, pažaru nijak nikomu dasiul nie ўdajecca zahasić.

Francuska-saviecki sajuz. Francyja z Savietamì padpisala dahavor ab uzajemnaj dapamozie ў časie vajny. Pašla hetaha francuski ministr. zahr. spraў Laval adviedaў Maskvu.

Hitler havoryć. 20.V. sioleta Hitler skazaў vialikuju palityčnuju pramovu ў Reichstagu (niamieckim parlamancie), u jakoj zajaviў, što Niamieččyna nia maje nijakich terytoryjalnych pretensijaў da Francyi, a tak-ža što prahrama niamieckich nacyjanał-sacyjalistaў moža być zrealizavana najmienst u praciahu 50—100 hod. Pry hetym Hitler skazaў, što niamieckija nacyjanał-sacyjalisty nia jmknucca vynaradaўlać inšyja nacyi.

Vajna Italii z Abisiniĵaj prybližajecca. Spor Italii z Abisiniĵaj (Afryka), vyklikany pahraničnymi nieparazumieńniami, ušciaž zavastrajecca i mnoha čto Źžo spadziajecca pamiž imi vajny, bo vojska jak u Italii, tak i Ź Abisiniĵi da hetaha daŹno hatova; ustrymlivaje ich Liha NarodaŹ.

Pramieńni śmierci. SłaŹny italĵanski vučony Marconi niadaŹna vydumaŹ pramieńni, pry pomačy jakich na peŹnuju adlehlaś možna zabivać ludziej, ŹyvioŹu i zatrymlivać roznyja matory, unieruchamlajučy hetym samym samachody, samaloty i h. d. Proba ich udaŹasia.

RaźbiŹsia najvialikšy samalot. Balšaviki zbudavali najvialikšy samalot na śviecie i nazvali jaho „Maksim Horki.“ 18.V sioleta Ź časie lotańnia zdaryŹasia z im katastrofa i jon razvaliŹsia na kolki častak, a padajučy na ziamlu pachavaŹ u svaich astatkach na zaŹsiody 38 asob. Jak pryčynu katastrofy niekatoryja hazety padajuć, što nalacieŹ na jaho kryŹo i mocna stuknuŹ adzin z mienšych samalotaŹ, jakija kala jaho lacieli; a inšyja ŹznoŹ hazety pišuć, što hetaha nia byŹo, nie vyjaśniajučy adnak faktyčnych pryčyn katastrofy.

ПАШТОВАЯ СКРЫІНКА.

B. Va Ź k r. Dziakujem za dobryja slovy, časapis budziem pasylać, karespandencyi prysylaĵcie, što budzie možna, budziem drukavać. Źadajem udačy Ź navucy!

Janku Rataju. Vašy apaviadańni i vieršyki sŹabavacieńkija, ale vidać u ich postup da lepšaha; budziem staracca štoś nadrukavać. Vy na dobroj darozie, bo pišacie koratka i na temy z štodziennaha Źyćcia. A hefa dobry abjaŹ, bo Źsio pieravaŹna robicca pačynajučy z maŹlych, padstavovych rečaŹ.

Ignatu Čarnaбылю i A. Bачну. Vašy veršy zьme-стам багатыя, нажаль тэхніка слабая. Пишыце, а наŹперад чытайце прыгожую беларускую літаратуру. Па аднаму з Ваšых вершаŹ па-ста-раемся паправіць: як будзе крыху स्वाбодней з месцам, надрукуем у „Шл. Мол.“

A. Strybuci u. Za pryslanyja mataryaly i za pryvitańni Źčyra dziakujem. Vielmi ciešymsia, što Vy pačali pišać apaviadańni prozaj, bo jak-raz u nas takich supračoiŹnikaŹ jość maŹavata. PraŹda, u Vas vielmi kulhaje mova, ale dumajem, što z časam hefa minie. Piara nia ki-dajcie, a Źsio što budziecie prysylać i što budzie padchodźić da druku, budziem pakrysie drukavać.

Я. Невук у. Просьбу споŹнілі, за прысланае i за запросіны па-дзяка. рэшта будзе Ź пісьме

Стасюку Кісламу. Vašy veršy агулам нішто сабе, але тэхнічна слабейшыя. Адзін з іх паправіўшы надрукуем у наступным нумары. Можаце пісаць, толькі трэба працаваць крыху больш над са-бой i як найбольш чытаць прыгожае беларускае літаратуры.

A. Мілюцю. Вы пісаць можаце i Вам трэба пісаць, але пісаць тады, калі ёсьць натхненьне, ня змушаючы сябе да гэтага, ды звароч-ваючы пільна ўвагу на форму. Прысланыя вершы можна былоб дру-каваць, але іх не прапусьціць цензура. Адрас паправілі, усіх нумароŹ „Шл. Мол.“ выслаць ня можам, бо самі ня маем, а за пару апошніх гадоŹ вышлем, прышлеце абяцаныя грошы.

УВАГА! Дзеля таго, што да выхаду з друку гэтага ну-мару „Шл. Мол.“ ніхто ня прыслаŹ разьвязкі круцігалоўкі № 7, тэрмін прыслання разьвязак яе прадоŹжваецца да выхаду наступнага нумару i новых круцігаловак у гэтым нумары „Шл. Мол.“ не зьмяшчаем.